

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

Dit dossier bevat alleen referenties van documenten. De integrale versie is voorbehouden aan de Leden en de diensten van het federale Parlement. Alle elektronische adressen waren toegankelijk op de datum van verschijning van het dossier. Het is echter altijd mogelijk dat bepaalde adressen worden afgeschaft of veranderd.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	2
EUROPESE UNIE.....	2
Documenten	2
Rechtsleer	2
Links.....	3
BELGIË	3
Parlementaire documenten	3
Rechtsleer	4
Bibliografie	7
NEDERLAND	7
Wetgeving	7
Rechtsleer	7
FRANKRIJK.....	9
Wetgeving	9
Parlementaire documenten	9
Documenten	9
Rechtsleer	10
Links.....	11
VERGELIJKEND RECHT	11

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

INLEIDING

De regering heeft een wetsontwerp ingediend met het oog op de invoering van een rechtsvordering tot collectief herstel van de schade die door een onderneming aan een groep van consumenten wordt toegebracht.

Deze CD bevat een selectie van documentatie betreffende de groepsvordering op het niveau van de Europese Unie, in België, Nederland en Frankrijk.

EUROPESE UNIE

Documenten

[« Naar een Europees horizontaal kader voor collectief verhaal », Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees economisch en sociaal comité en het comité van de Regio's \(COM\(2013\)401 final\)](#)

[Aanbeveling van de Commissie van 11 juni 2013 over gemeenschappelijke beginselen voor collectieve vorderingen tot staking en tot schadevergoeding in de lidstaten betreffende schendingen van aan het EU-recht ontleende rechten \(2013/396/EU\)](#)

Rechtsleer

VOET, S., "Europa zet class actions definitief op de agenda", *R.W.*, 2013-2014, afl.1, 37-39

VOET, S., "Europa blaast class actions nieuw leven in", *Juristenkrant*, 2013, afl.272, 2-3

MONEY-KYRLE, R., HODGES, C., "European collective action: towards coherence?", *M.J.*, 2012, 4, 477-504

STRUYVEN D., « De groepsvordering of *class action*: een valkuil voor bedrijven en... consumenten? », *Orde van de dag*, 2011, afl.54, 66-69

SIBONY A.L., « Les actions collectives en droit européen: cent fois sur le métier... », *R.E.D.C.*, 2010, liv.3, 577-602

SCOURTI N., ROUVEURE I., « Les recours collectifs pour les consommateurs », *R.E.D.C.*, 2010, liv.3, 603-616

STUYCK J., « Les actions collectives pour les consommateurs – Initiatives européennes », in A. Legendre (coord.), *L'action collective ou action de groupe : se préparer à son introduction en droit français et en droit belge*, Larcier, Bruxelles, 2010, 57-68

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

HODGES, C., « Collective redress in Europe : the new model », *Civil Justice Quarterly*, 2010, vol.26, nr 3, 2010, 370-395

LAFFINEUR J., « Les impacts socio-économiques de l'action collective : éléments de réflexion appliqués au contexte de l'Union européenne », *R.E.D.C.*, 2008, liv. 1, 44-65

MATTIL P., DESOUTTER V., « Le recours collectif européen. État de la situation. – Le recours collectif européen sous la perspective des droits communautaire et comparé », *Revue de droit bancaire et financier*, 2008,

Links

[Europese commissie. DG gezondheid en consumenten. Collectieve vorderingen](#)

[Europese commissie. DG Concurrentie. Collectieve vorderingen.](#)

BELGIË

Parlementaire documenten

[Wetsontwerp van 17 januari 2014 tot invoering van titel 2 "Rechtsvordering tot collectief herstel" in boek XVII "Bijzondere gerechtelijke procedures" van het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XVII in boek I van het Wetboek van economisch recht, Parl.St., Kamer, G.Z.2013-2014, nr. 53-3300/1](#)

[Wetsontwerp van 17 januari 2014 houdende invoeging van de bepalingen die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, in boek XVII "Bijzondere rechtsprocedures" van het Wetboek van economisch recht en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de hoven en rechtbanken te Brussel een exclusieve bevoegdheid toe te kennen om kennis te nemen van de rechtsvordering tot collectief herstel, bedoeld in boek XVII, titel 2, van het Wetboek economisch recht, Parl.St., Kamer, G.Z.2013-2014, nr.53-3301/1](#)

[Wetsvoorstel van 10 juli 2013 tot instelling in het Belgisch recht van een vorm van groepsvordering, Parl.St., Kamer, G.Z.2012-2013, nr. 53-2944/1](#)

[Wetsvoorstel van 5 juni 2013 betreffende de procedures tot collectieve schadeafwikkeling \(I\), Parl.St., Kamer, G.Z.2012-2013, nr. 53-2863/1](#)

[Wetsvoorstel van 5 juni 2013 betreffende de procedures tot collectieve schadeafwikkeling\(II\), Parl.st., Kamer, G.Z.2012-2013, nr. 53-2864/1](#)

[Wetsvoorstel van 17 februari 2012 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat het invoeren van een collectieve procedure betreft, , Parl. St., Senaat, G.Z. 2011-2012, nr. 5-1493/1](#)

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

[Wetsvoorstel van 6 februari 2012 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat het instellen van een collectieve rechtszaak betreft, Parl. St., Kamer, G.Z. 2011-2012, nr. 53-2035/1](#)

[Wetsvoorstel van 16 november 2011 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, Parl. St., Senaat, G.Z. 2011-2012, nr. 5-1330/1](#)

[Wetsvoorstel van 3 november 2011 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, Parl. St., Senaat, G.Z. 2011-2012, nr. 5-1293/1](#)

[Wetsvoorstel van 12 oktober 2011 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, Parl. St., Senaat, G.Z. 2011-2012, nr. 5-1264/1](#)

[Wetsvoorstel van 19 juli 2011 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, Parl. St., Kamer, G.Z. 2010-2011, nr. 53-1693/1](#)

[Wetsvoorstel van 14 juli 2011 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, Parl. St., Kamer, G.Z. 2010-2011, nr. 53-1680/1](#)

[Wetsvoorstel van 13 september 2010 tot aanvulling van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 3 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, met het oog op de instelling ten voordele van de verenigingen van een rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen, Parl. St., Kamer, B.Z. 2010, nr. 53-153/001](#)

Rechtsleer

BOTMAN, C., « De la réparation du dommage dans l'hypothèse de l'introduction en droit belge d'une action collective de type opt-out : importation du modèle québécois ? », *R.G.A.R.*, 2013, afl.1, nr 14934

FALLA, E., « Vers un mécanisme belge d'accord de réparation collective : quels enseignements pouvons-nous tirer de l'expérience néerlandaise ? », *R.D.I.C.*, 2013, n°4, 595-640

VANDENBUSSCHE, W., « Grensoverschrijdende collectieve vorderingen van gedupeerde beleggers », *R.W.*, 2013-2014, afl.7, 243-260

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

VAN OMMESLAGHE, P., « Une class action en droit belge? », in *Liber amicorum François Glansdorff et Pierre Legros*, Bruxelles, Bruylant, 2013, 415-440

VOET, S., "Collectieve afwikkeling van consumenten-massaschade. Pleidooi voor een geïntegreerde aanpak", *D.C.C.R.*, 2013, afl.100-101, 201-212

VOET, S., "Cultural dimensions of Group litigation: the Belgian case", *Georgia journal of international and comparative law*, 2013, 433-479

VOET, S., « Een Belgische vertegenwoordigende collectieve rechtsvordering : vier bouwstenen voor een Belgische class action », *R.W.*, 2012-2013, afl.18, 682-697

BOONE, R., « De lange weg naar een Belgische class action-regeling (interview met Stefaan Voet) », *Juristenkrant*, 2012, afl. 242, 8-9

FRANKIGNOUL, L., « L'action en réparation collective ou un mécanisme procédural permettant de prendre le droit au sérieux », *T.B.B.R.*, 2012, liv. 5, 194-207

VEROUGSTRAETE, I., « Class actions : les doutes et les certitudes du magistrat », *C.J.*, 2012, afl.4, 99-102

VOET, S., « Nederlandse class action-regeling : lessen voor België ? », *Juristenkrant*, 2012, afl. 248, 12-13

BOONE, R., « België heeft class action-regeling nodig (interview met Antonio Guidi) », *Juristenkrant*, 2011, afl. 229, 8

BOULARBAH, H., « Des « actions groupées » vers « l'action de groupe » : quelle valeur ajoutée pour l'avocat ? » in X., *La valeur ajoutée de l'avocat*, Actes du Congrès de l'O.B.F.G. du 17 février 2011, Limal, Anthemis, 2011, 33-85

BOULARBAH, H., « Le Code judiciaire est-il adapté (en l'état actuel) aux actions tendant à la réparation d'un préjudice de masse ? », in ENGLEBERT, J. (ed.), *Questions de droit judiciaire inspirées de l'affaire Fortis*, Bruxelles, Larcier, 2011, 81-112

DE BAERE, E., « Belgische class action is lijdend voorwerp », *Juristenkrant*, 2011, afl. 227, 10

DE BIE, N., « Groepsvorderingen, de missing link in ons recht », *Orde van de dag*, 2011, afl. 54, 75-80

FRANKIGNOUL, L., « Un projet belge de recours collectif au regard des modèles espagnol et québécois », *Rev.dr.ULg*, 2011, liv. 2, 219-242

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

HOFSTRÖSSLER, P., « Een Belgische class action : de OVB schrijft » in X., *Liber amicorum Jo Stevens*, Brugge, Die Keure, 2011, 353-383

HOFSTRÖSSLER, P., « Waarom een « class action » in België ? Krijtlijnen van het voorstel van de Orde van Vlaamse Balies », *Orde van de dag*, 2011, afl. 54, 95-103

[LODEWIJCKX, S., CATTEAU, A., « Introduction des « class actions » en Belgique : opportunité ou menace pour les assureurs ? », Bull.ass., 2011, liv. 374, 4-20](#)

[LODEWIJCKX, S., CATTEAU, A., « Invoering van « class actions » in België : welke gevolgen voor de verzekeringssector ? », Verzekeringsnieuws, 2011, afl. 43, 1-20](#)

LODEWIJCKX, S., WILLEMS, J., « Class actions : massaschade voor ondernemingen en verzekeraars », *Orde van de dag*, 2011, afl. 54, 55-64

PIERS, M., DE BAERE, E., « Collectief slachtofferschap in rechtsvergelijkend perspectief », *Orde van de dag*, 2011, afl. 54, 17-28

ROBYNS, W., « Collectieve afhandeling van massaschade : een reactie uit de verzekeringswereld », *Orde van de dag*, 2011, afl. 54, 71-74

STRUYVEN, D., « De groepsvordering of « class action » : een valkuil voor bedrijven en...consumenten ? », *Orde van de dag*, 2011, afl.54, 65-70

Taelman, P., Voet, S., « Belgium and collective redress : the last of the European Mohicans », in DIRIX, E. , LELEU Y.-H., (ed.), *The Belgian reports at the Congress of Washington of the International Academy of Comparative Law*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 305-346

VANDE WALLE, G., « Conflictafhandeling bij collectieve schade : op zoek naar herstel », *Orde van de dag*, 2011, afl. 54, 7-15

DE BAERE, E., « Advocatuur en class action : collectieve off-day ? », *Juristenkrant*, 2010, afl. 206, 10-11

[JOTTRAND, J.-M., « Vers une « class action » en droit belge », La tribune de l'O.B.F.G., 2010, liv. 39, 27-29](#)

PUTTEMANS, A., « L'introduction d'une forme d'action collective en droit belge », in LEGENDRE, A. (coord.), *L'action collective ou action de groupe : se préparer à son introduction en droit français et en droit belge*, Bruxelles, Larcier, 2010, 19-46

STEVENS, J., « Class action : de OVB reageert », *Juristenkrant*, 2010, afl.207, 11

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

CAUFFMAN, C., « Een model voor een Belgische class action ? De advocatuur neemt het voortouw », *R.W.*, 2009-10, afl. 17, 690-708

DE BAERE, E., « Massaschade, massakritiek ? », *Juristenkrant*, 2009, afl. 194, 10-11

ALLEMEERSCH, B., PIERS, M., « Class action – Eenvoudiger rechtstoegang voor de consument ? », *D.C.C.R.*, 2008, afl. 79, 3-56

EYSKENS, W., KALUMA, N., « La class action et le droit belge. Va-et-vient de part et d'autre de l'Atlantique », *J.T.*, 2008, liv. 6319, 481-488

STOOP, E., « Class action », *Ad Rem*, 2008, afl. 5, 29-39

VOET, S., "Belang (en hoedanigheid) als voorwaarde(n) van de burgerlijke rechtsvordering : een update en knelpunten inzake collectief procederen" in SERRUS, D. , *Actualia gerechtelijk recht*, Bruxelles, Larcier, 2008, 85-126

DE BAERE, E., « Procederen in zaken van massaschade : naar een class action in Belgisch recht ? », *T.P.R.*, 2007, afl. 1, 7-64

HORMANS, Guy, « La défense des intérêts individuels par la voie collective », in *En hommage à Francis Delpérée. Itinéraires d'un constitutionnaliste*, Bruxelles, Bruylant, 2007, 647-657

Bibliografie

NEDERLAND

Wetgeving

[Burgerlijk wetboek, boek 7, art. 900-910](#)

[Wetboek van burgerlijke rechtsvordering: art. 392 - 394, art. 1013-1018a](#)

[Burgerlijk wetboek, boek 3, art.305a-305d](#)

Rechtsleer

VAN DOORN, G., DE BRUIJN, M., « Collectieve afwikkeling van massaschade. Verdeelsleutels voor vergoedingen aan individuele benadeelden », *Nederlands Juristenblad*, 2013, liv. 41, 2856-2863

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

KLAASSEN, C., "De rol van de (gewijzigde) WCAM bij de collectieve afwikkeling van massaschade 'en nog wat van die dingen'", *Ars Aequi*, 2013, liv. 9, 627-639.

BAUW, E., BRUINEN, T., « Slow start of veeg teken ? Gebrekkige naleving Claimcode vereist ingrijpen », *Nederlands Juristenblad*, 2013, liv. 3, 164-168.

KUIPERS, J.-J., "La loi sur le règlement collectif de dommages de masse aux Pays-Bas et ses ambitions dans l'espace judiciaire européen", *R.I.D.C.*, 2012, liv. 1, 213-243.

VAN DIJCK, G., VAN DOORN, K., TZANKOVA, L., "Reguleren van de afwikkeling van massaschade", *Nederlands Juristenblad*, 2011, liv. 21, 1383-1389.

VAN DOORN, K., "De Nederlandse wet collectieve afwikkeling massaschade : een slachtoffervriendelijke afwikkeling ?", *Orde van de dag*, 2011, liv. 54, 29-38.

KROES, C. F., « Collectieve actie », *Nederlands Juristenblad*, 2008, liv. 11, 643-644.

HARTLIEF, T., "De twee werelden van massaschade", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2595-2596.

BARENDRECHT, M., TZANKOVA, L., "Massaschade : coördinatie gevraagd", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2597.

KRANS, H.B., "Des en Dexia : de eerste ervaringen met collectieve afwikkeling van massaschade", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2598-2604.

BAERENDRECHT, J.M., VAN DOORN, C.J.M., "Richtpunten voor massale geschillen : het schikkingsspel in de aandelenleaseaffaire", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, p. 2605-2612.

GIESEN, I., "De rol van de rechter bij massaschade : maatwerk of partijautonomie", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2613-2614.

FRENK, N., "In der minne geschikt !", *Nederlands Juristenblad*, 2007, afl. 41, 2615-2620.

CROISET VAN UCHELEN, A., HERMANS R, LEMSTRA, J., LUNSINGH SCHEURLEER, D., "Mission statement van een gelegenheidscoalitie", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2621-2624.

VAN DEN BIGGELAAR, P.J.M., LOOS, M.B.M., "Concentratie rechtsbijstand in massaschade loont", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2625-2632.

SCHONEWILLE, W.M., "De financiering van collectieve acties", *Nederlands Juristenblad*, 2007, liv. 41, 2633.

Bibliotheek van het federaal Parlement
De groepsvordering
dossier nr. 128 – 17.01.2014

FRANKRIJK

Wetgeving

[Code de la consommation : art. L 421-1 à L 422-3](#)

Parlementaire documenten

[Projet de loi relatif à la consommation n° 1015, déposé le 2/05/2013 à l'Assemblée nationale](#)

[Proposition de loi visant à instaurer un recours collectif en matière de discrimination et de lutte contre les inégalités n° 811, déposée le 25/07/2013 au Sénat](#)

[Proposition de loi renforçant les droits, la protection et l'information des consommateurs n° 1075, déposée le 29/05/2013 à l'Assemblée nationale](#)

[Proposition de loi portant création d'une action de groupe en matière de consommation, de concurrence et de santé n° 484, déposée le 5/04/2013 au Sénat](#)

[Proposition de loi portant création d'une action de groupe n° 297, déposée le 28/01/2013 au Sénat](#)

[Proposition de loi visant à instaurer le recours collectif de consommateurs n° 110, déposée le 24/07/2012 à l'Assemblée nationale](#)

Documenten

[Avis du Conseil national de la Consommation sur l'action de groupe \(04/12/2012\)](#)

[Rapport sur les travaux conduits au 4ième trimestre 2012 dans le cadre du C.N.C. concernant l'introduction d'une action de groupe en droit français \(04/12/2012\)](#)

[Rapport du Conseil d'analyse économique , « La protection du consommateur : rationalité limitée et régulation », 2012](#)

[Autorité des marchés financiers , « Synthèse de la consultation publique sur le rapport du groupe de travail sur l'indemnisation des préjudices subis par les épargnants et les investisseurs et rapport relatif à l'indemnisation des préjudices subis par les épargnants et les investisseurs » , 2011](#)

Bibliothèque van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

[Trans Europe Experts, « Réponse à la Consultation publique de la Commission européenne : Renforcer la cohérence de l'approche européenne en matière de recours collectifs », SEC, 2011, 173 final](#)

Rechtsleer

ARHEL, P., « Volet 'concurrence' du projet de loi 'consommation' », *Petites Affiches*, 2013, n° 135, 4-6

AZAR-BAUD, M.-J., « L'introduction d'une action de groupe en droit de la consommation », *Gazette du Palais*, 2013, n° 244 à 246, 16-20

KIPIANI, P., « De la nécessité d'une action collective en droit administratif français. Eléments de droit comparé », *Semaine Juridique*, 2013, n° 7, 323-331

PIETRINI, S., « L'introduction d'une action de groupe en droit de la concurrence », *Gazette du Palais*, 2013, n° 244 à 246, 21-25

SENECHAL, M., « Regard d'un mandataire de justice sur le projet de class action à la française », *Petites Affiches*, 2013, n° 299, 6-9

X, « Sur la voie de l'action de groupe (Actes de colloque) », *Gazette du Palais*, 2013, n° 135 à 136, 2-54

CERVEAU, B., « L'assurance à nouveau confrontée au spectre de l'action de groupe », *Gazette du Palais*, 2012, n° 335-336, 9-12

du CHASTEL, A., « L'action de groupe en France : mythe ou réalité ? », *Semaine juridique*, 2012, n° 926, 1545-1546

« Action de groupe : enfin ça avance », Entretien avec Florence G'Sell, *Gazette du Palais*, 2012, n° 274 à 276, 7-8

X, « Recours collectifs. Quels enjeux stratégiques et économiques ? Colloque du Centre européen de droit et d'économie de l'ESSEC », *Revue Lamy de la Concurrence*, 2011, liv.28, 145-187

FIEVEE, A., « L'action de groupe ... ou l'introduction d'une nouvelle voie de droit. Réflexions sur les travaux en cours », *Revue Contrats Concurrence Consommation*, 2010, liv.12, étude 14

PATETTA, G., « Opportunité du choix de l'opt-in/opt-out. Le point de vue de l'UFC Que Choisir », in LEGENDRE, A. (coord.), *L'action collective ou action de groupe : se préparer à son introduction en droit français et en droit belge*, Bruxelles, Larcier, 2010, 87-92

Bibliotheek van het federaal Parlement

De groepsvordering

dossier nr. 128 – 17.01.2014

Links

[Assemblée Nationale. Projet de loi relatif à la consommation n° 1015 \(dossier\)](#)

[Sénat. Projet de loi relatif à la consommation n° 725 \(dossier\)](#)

VERGELIJKEND RECHT

AZAR-BAUD, M.J., « La nature juridique des actions collectives en droit de la consommation », *R.E.D.C.*, 2012, liv.1, 3-28

[Powers of the judge in collective redress proceedings. Report compiled and written by Elodie Falla under the supervision of Professors Andrée Puttemans and Hakim Boularbah. Université libre de Bruxelles. February 2012](#)

PIERS, M., DE BAERE, E., « Collectief slachtofferschap in rechtsvergelijkend perspectief », *Orde van de dag*, 2011, afl.54, 17-28

[Overview of existing collective redress schemes in EU member states. Directorate general for internal policies. Policy department A: economic and scientific policy. July 2011](#)

[BEUC. Country survey of collective redress mechanisms \(updated in December 2011\)](#)

TZANKOVA I., KORTMANN, J., "Remedies for consumers of financial services: collective redress and Improvement of Class Representation", *R.E.D.C.*, 2010, liv.1, 117-140

[Les actions de groupe. Les documents de travail du Sénat. Mai 2010](#)

[Strooischade : Een verkennend \(rechtsvergelijkend\) onderzoek naar de mogelijkheden tot optreden tegen strooischade. Juli 2009](#)

PIERS, M., « Class actions. Verenigde Staten v.Europa. Rechtsvergelijkende beschouwingen naar aanleiding van de Wal-Martzaak », *N.J.W.*, 2007, afl.171, 825-837